

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği

ULUSLARARASI YÜK TESLİM SÜRECİ VE ORDİNO BELGESİ – 1

ÖZET:

- 1- Ordino sadece ithalatta geçerli ve damga vergisine tabi olan yasal bir belgedir.
- 2- Ordino veya yükün doğru alıcıya teslim edilmesini sağlayan belge, uluslararası ve ulusal mevzuat ve uygulamalar çerçevesinde tüm dünyada düzenlenen ıslak imzalı veya e-imzalı bir belgedir.
- 3- Yükün alıcıya fiziki olarak teslimi sırasında bu belgenin mutlaka ibraz edilmesi ve aranması gerektiğini karara bağlamış Yargıtay onaylı pek çok mahkeme kararı vardır.
- 4- Türk Ticaret Kanunu'nun 870. maddesi taşıyanın, taşıma ücreti dışında, taşınan eşyaya verilen hizmetlere ilişkin gerekli giderleri isteyebileceğini hükme bağlamıştır.
- 5- TİM tarafından beyan edilen yıllık 700 milyon TL'lik ordino ücreti rakamının nasıl hesaplandığı ve rakamın kaynağı TİM tarafından henüz açıklanmamıştır.

Son dönemde basında yer alan bazı demeçlerde ve haberlerde, uluslararası taşımacılık işinin bir parçası olan yük teslim süreci ve ordino belgesi ile ilgili bazı ifadelerin yanlış anlaşılmalara, dolayısıyla yanlış uygulamalara ve uluslararası platformda olumsuz sonuçlara yol açabileceği endişesiyle konuyla ilgili olarak bilgilendirme yapılması ihtiyacı duyulmaktadır.

Gerek fiziki taşıma araçlarına sahip fiziki taşıyıcılar, gerekse bunların acenteleri ve uluslararası taşımacılık ve lojistik hizmetleri veren taşıma işleri organizatörleri, taşıma işleri komisyoncuları ve lojistik firmaları ulusal mevzuatımızda tanımlanmış çerçevede faaliyetlerini sürdürmenin yanı sıra uluslararası kurallara tabi olarak yapılan ticaretin taşınmasında, yine uluslararası anlaşmalar ve konvansiyonlarla belirlenen çerçevede hareket etmektedir. Ulusal mevzuatımızda bu firmalar "taşıyan" veya "taşıyıcı" tanımlarıyla ifade edilmektedir.

Uluslararası taşımacılık işiyle ilgili uluslararası ve ulusal mevzuattaki düzenlemeler göz önüne alındığında, ithal edilerek ülkemize getirilen ve taşıma araçlarından tahliye edilerek, taşıyan veya onun adına acentesi ya da temsilcisi tarafından ilgili varış yeri terminallerine veya geçici depolama yerlerine geçici olarak teslim edilmiş olan uluslararası ticarete konu yükün alıcıya teslimi için mutlaka iki koşulun yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

Bu koşullardan birincisi yüke ilişkin gümrük vergi, resim ve harçlarının ödenmiş olmasıdır. İkincisi ise uluslararası ticarete konu malın doğru alıcıya tesliminin sağlanması ve taşımadan doğan navlun ve ilgilisi diğer masrafların taşıyana veya temsilcisine/acentesine ödenmiş olmasıyla alacak verecek ilişkisinin tamamlanmış olmasıdır.

Birinci koşulun gerçekleştirildiği gümrük ithalat beyannamesinin verilmesi sonucu ilgili gümrük vergilerinin ödendiğini gösteren gümrük belgesi ile ispatlanmış olur.

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği

İkinci koşul ise malın vardığı yerdeki yükü teslim alacak hak sahibinin kim olduğunu gösteren, malın doğru hak sahibine devrinin gerçekleştirilmesini sağlayacak ve malı satanla alanın ticari ilişkisinin sonlanmış olması nedeniyle halihazırda alıcıya teslim edilmiş olan konişmento veya taşıma senedinin alıcı tarafından taşıyana ibraz edilmesiyle yerine getirilir. Taşıyan malı teslim alma hakkına sahip olup olmadığını ve satıcıyla alıcı arasındaki ticari ilişkinin sonlanıp sonlanmadığını konişmento veya taşıma senedi üzerinden tespit eder. Taşıyan bu tespiti takiben, yükü teslim alma hakkına sahip olan kişi adına, yükün bu alıcıya teslim edilebileceğini belirten bir belge düzenler ve ancak bu belgenin alıcı tarafından ilgili geçici depolama yeri işletmecisine ibrazıyla yük fiziki olarak teslim alınabilir.

Taşıyan tarafından alıcıya verilen bu belgenin adı, geçici depolama yeri işletmelerinin devletin (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı birimlerinin veya ilgili limanı işleten TCDD işletmesinin) sorumluluğunda olduğu önceki yıllarda **“ordino”** idi. Ordino belgesi taşıyanlar tarafından gümrük idarelerinden temin edilerek ilgili bilgilerle doldurulur ve konişmento veya taşıma senedinin ibrazı karşılığında alıcıya teslim edilirdi. Alıcı da öncelikle yükün gümrük işlemlerini tamamladıktan sonra, yükün taşınmasından kaynaklanan taşıyanla alıcı arasındaki alacak-borç ilişkisinin sonlandığını ispatlayan bu belgeyi devlet kontrolünde olan geçici depolama yeri veya liman işletmelerine ibraz ederek yükünü fiziken depodan teslim alabilirdi. O dönemde de ordino olmaksızın yükün teslimi mümkün değildi.

Ancak gümrük idarelerinin ve devletin, 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile geçici depolama yeri işletmeciliğinden çekilmesi ve bu fonksiyonu özel işletmelere bırakmasını takiben ordino evrakının muhatabı değişmiş ve daha Türkçe bir ifadeyle, belgenin işlevini daha iyi anlatan isimlerle kullanılmaya başlanmıştır. Yükün doğru alıcısına teslim edilebileceğini belirten ve farklı formatlarda kullanılmaya devam edilen bu belgeye **“yük teslim talimat formu”** veya **“yük teslim belgesi”** veya orijinal konişmentonun kopyasının üzerine yüke ilişkin bilgileri ve taşıyanın yükün alıcıya teslim edilebileceğini belirttiği bir ibareyi içeren etiket yapılandırılmasıyla oluşturulan **“etiketli konişmento”** gibi isimler verilmektedir. Ancak bu durum, belgenin satıcıyla alıcı arasındaki malın bedelinin ödendiğini gösteren konişmento veya taşıma senedinin taşıyana veya temsilcisine teslim edilmesini takiben düzenlenmesi ve aynı zamanda taşıyanla alıcı arasındaki alacak borç ilişkisinin tamamlandığını gösterme fonksiyonunu değiştirmemiştir.

Uluslararası ticarete konu olan mal ticareti ve taşımalarda bu koşullar yerine getirilmediği takdirde, tarafların (hem yurt dışındaki mal satıcısının/göndericisinin hem de uluslararası taşımayı gerçekleştiren taşıyanın) uluslararası anlaşmalarla belirlenmiş hukuki haklarının ve alacaklarının kaybına neden olunur ki, bu tür bir uygulamanın hukuki sonuçları ülkemizi uluslararası alanda zor durumda bırakacaktır.

Nitekim uluslararası anlaşmalar ve konvansiyonlarca belirlenmiş bu ilkeler ulusal mevzuatımıza da aktarılmıştır:

- a. Türk Ticaret Kanunu Madde 1228: Konişmento
Konışmento, bir taşıma sözleşmesinin yapıldığını ispatlayan, eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiğini gösteren ve taşıyanın eşyayı, ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu senettir.

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği

- b. Türk Ticaret Kanunu Madde 1236: Konişmentonun geri verilmesi karşılığında eşyanın teslimi

Eşya, ancak konişmento nüshasının, eşyanın teslim alındığına ilişkin şerh düşülerek geri verilmesi karşılığında teslim edilir.

Taşıma hukukunda, varış yerine ulaşan malın taşıyan tarafından gönderilene teslimi iki taraflı bir hukuki işlemdir. Bunun için taşıyanın kendi rızasıyla mal üzerindeki zilyetliğini (fiili hakimiyetini) sonlandırarak, alıcıyı zilyet kılması gerekmektedir. Bu teslim işlemine taşıyanın katılmaması, en azından teslimin onun onayı veya talimatıyla gerçekleşmemesi malın taşıyanın zilyetliğinden onun rızası dışında alınmış olması, zilyetliğinin gasp edilmesi demektir. Bu ise ulusal ve uluslararası hukuka tamamen aykırıdır. Bu nedenle taşıyanın imzalayarak yükün teslimine rıza gösterdiğini ifade ettiği ve **“yük teslim talimat formu”** veya **“yük teslim belgesi”** veya **“etiketli konişmento”** veya **“ordino”** gibi farklı isimler verilen bu belge hukuk dışı bir belge olmayıp, ulusal ve uluslararası ticaret ve taşımacılıkta yükün teslimi için geçerli ve gerekli bir belgedir. Bu belgenin hukuksuz olduğunun veya hukukta yerinin olmadığı ifade edilmesi taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara ve hukuk hükümlerine, ayrıca ulusal mevzuatımıza uygun düşmemektedir.

Denizyoluyla yapılan taşımacılıkta yük teslim süreciyle ilgili olarak, taşıyanın onayı olmaksızın yani yük teslim formu olmaksızın alıcıya teslim edilmemesi gerektiğiyle ilgili T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü'nce yayınlanan 17 Mayıs 2011 tarih ve 14765 sayılı, “Denizyolu ile İthal Edilen Malların Teslimi” konulu EK-A idari işlem yazısının, Danıştay 10. Dairesinin 27.10.2015 tarih ve 2011/9380 E. ve 2015/4632 K. sayılı kararı ile hukuka uygunluğu tespit ve tescil edilmiştir. Bu kararda özetle liman idarelerinin deniz yolu ile ithal edilen yükleri ancak taşıyanların bu husustaki talimatı ile yani yük teslim talimat formu belgesinin ibrazı ile alıcılarına teslim edebileceği düzenlenmiştir.

Ayrıca yine denizyolu taşımacılığına örnek olarak Yargıtay denetiminden geçen, Denizcilik İhtisas Mahkemesi sıfatı ile İzmir (kapatılan) 6. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 30.05.2013 tarih, 2012/165 E. ve 2013/195 K. ve 22.04.2013 tarih, 2012/168 E. ve 2013/145 K. sayılı kararlarında, Denizcilik İhtisas Mahkemesi sıfatı ile İzmir 5. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin 16.04.2015 tarih, 2015/228 E. ve 2015/302 K. ve 15.10.2015 tarih, 2015/878 E. ve 2015/807 K. sayılı kararlarında ve bunların dışında Yargıtay denetiminden geçerek onanmış pek çok emsal kararda özetle “liman idarelerinin taşıyanların talimatı olmadan (yük teslim talimat formu ibraz edilmeksizin) yük alıcılarına yük teslim edemeyecekleri, bu keyfiyete aykırı davranan liman idarelerinin taşıyanların uğramış oldukları tüm zararları gidermekle yükümlü oldukları, ayrıca taşıyanların yüklerin teslimi hususunda talimatları olmadan yük teslim eden liman idarelerinin hukuki sorumluluklarının yanı sıra cezai sorumlulukları da olacağı” hüküm altına alınmıştır.

Uluslararası ticaret ve taşıma sürecinin bir parçası olan yük teslim işlemi tüm taşıma modlarında aynı temel ilkeler, haklar ve yükümlülükler çerçevesinde yerine getirilmektedir. Bu belgenin hukukta yerinin olmadığı değerlendirilmesi, daha çok bu sürecin gümrük kanunu ve mevzuatıyla ilişkilendirilmesine dayanmaktadır. Gümrük mevzuatında ordino veya benzeri bir teslim belgesinin tanımlanmamış olması böyle bir belgenin hukuksuz olduğunu göstermez. Çünkü gümrük kanunu, mevzuatı ve gümrük idareleri uluslararası taşımaya konu yükün alıcısına fiziki teslimi sürecinde yetkili ve sorumlu bir taraf değildir.

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği

Ulusal ve uluslararası ticaret ve taşımacılık hukukuna tamamen uygun olan bu yük teslim sürecinin takip edilmesi; söz konusu ticari ilişkinin tarafları olan satıcı, alıcı ve ticarete aracılık etmişse bankaların haklarını ve çıkarlarını korumaya ve yükü doğru alıcıya teslim etmeye yönelik bu işlemin ve gerekli kontrollerin taşıyan tarafından deruhte edilmesi hizmetinin bir bedelinin olması gerektiği kaçınılmazdır. Ayrıca şu nokta da unutulmamalıdır ki, bu işlemin eksik ya da yanlış yapılması durumunda taşıyanlar mal bedelinin tamamından sorumlu tutulabilmektedirler.

Nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Taşıma İşleri başlıklı 4'üncü kitabının 870. maddesi taşıyanın taşıma ücretinden başka gerekli olan giderleri isteyebileceğini hükme bağlamıştır:

XV - Taşıma ücretinin hesaplanması ve ödenmesi

MADDE 870- (1) Taşıma ücreti, eşyanın tesliminde ödenir. Taşıyıcı, taşıma ücretinden başka, eşya için yapılan, duruma ve şartlara göre gerekli olan giderleri de isteyebilir.

Sadece ithalat taşımalarında yükün öncelikle doğru alıcısına teslim edilmesini sağlayan yük teslim formu, ordino ve benzeri isimlerle anılan bu belge, taşıma sürecinin sonunda gerçekleşen yükün teslimine ilişkin muamelelerin ve taşıyanın bu sürece ilişkin verdiği diğer hizmetlerin karşılığı olarak tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de taşımanın tipine, içeriğine ve verilen hizmetlere göre belirlenen bir ücrete tabidir. Ayrıca hiçbir ulusal mevzuatımızda böyle bir ücretin olmaması gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır, tam tersi yukarıdaki TTK maddesinde belirtildiği üzere taşıyanın eşya için yaptığı, duruma ve şartlara göre gerekli olan giderleri isteyebileceği belirtilmektedir.

Basında yayınlanan demeçlerde, kanunda yeri olmadığı halde ordino bedeli olarak yıllık toplamda 700 milyon TL ödendiği belirtilmektedir. Ancak bu rakamın miktarı konusunda ülkemizde herhangi bir veri bulunmamaktadır. Bu rakam TİM tarafından beyan edilmiş olup, bu rakamın nasıl hesaplandığı ve kaynağı TİM tarafından henüz açıklanmamıştır.

Ayrıca 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu çerçevesinde "ordino" da damga vergisi alınacak kağıtlar arasında sayılmaktadır. Dolayısıyla damga vergisine tabi bir kağıdın tamamen hukuki bir belge olduğu da aşikardır.

20 Kasım 2017

Uluslararası Taşımacılık ve
Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği